ning läänepoolseil metsade ja soode aladel (14. joon.). Tihedam asulate vööde ulatub maakonna läänerajalt üle Laiuse ja Torma kihelkonna keskuse Mustveeni, hargnedes seal kaheks siiluks, mis raamivad Peipsi rannikut põhja pool Emajõe suudet. Vähe hõredam asulate ala on M.-Magdaleena kih. Lõuna-Tartumaal on elamute koondus suurim Nõo kihelkonnas ja Tartu linna ümbruses. Kõik need alad on seotud rahvastiku üldise tihedusega. — Valdavamas enamikus ja enam-vähem ühtlaselt üle terve Tartumaa on levinud hajakülad, s. o. külad, kus talude elamud asuvad hajusalt ilma kindla korrata kesk välju üksteisest eemal (15. joon.). Ühelt poolt näib see asustamisviis kõige enam vastavat

13. joon. Uuemoelise elamu puhtam kamber (vt. 12. joon.).
Dr. A. Eisenschmidt'i foto.

rahva iseloomule, teiselt poolt on ta tingitud ka ajaloolisest arenemisest, kus kultuurmaistud laikudena tungisid üksikute jõulisemate isikute ettevõttel laasmaistu sisse, ning soodustatud ka majanduslisist paremusist, mida iseseisvais kruntides, pakub maistute kerge kättesaadavus, ülevaadatavus ja rippumatus lähemaist naabreist. Nende soetamist toetab ka suuremate talude ja mõisate jaotamine üksikuiks eraldiseisvaiks kruntideks. Maastikus on üksikõueelamute mõju varjamata, palju suurem kui elamute juures, mis koondunud üksteise lähedale; sealjuures näib meile maa-ala ka tihedamini asustatud olevat, kui see tõeliselt on. Erakelamutena esinevad ka mitmesugused vahimajad, jaamad, kooli- ja vallamajad jne. Vooremaastikus ja siin-seal ka mujal leiame rida- ja ahelkülasid. Voortel